

Князєв С. М., здобувач Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

МЕТОДОЛОГІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день існує велика кількість визначень поняття «організована злочинність», але дефініція, обрана у якості базової, визначає її ключові характеристики – корумпованість, застосування насильства та використання методик залякування, накопичення матеріальних благ і залучення великої кількості як фізичних, так і юридичних осіб; саме тому організована злочинність постійно у фокусі будь-яких стратегій та програм, що розробляються правоохоронними структурами, урядами держав та міжнародними організаціями – UNODC, Інтерпол, Європол, OLAF та ін. Корумпованість та залякування, незаконний обіг зброї, підrobка документів та незаконне використання персональних даних, злочини екологічного характеру, відмивання грошей, крадіжки об'єктів історичної та культурної спадщини, незаконний обіг наркотиків, злочини проти жінок та дітей, кіберзлочинність, торгівля людськими органами – саме такі виклики кидає організована злочинність міжнародній спільноті та правоохоронним органам.

З метою ефективної боротьби з вказаними злочинними посяганнями, працівниками правоохоронних органів, в тому числі Національної поліції України, використовуються різноманітні форми, методи та засоби реалізації своєї діяльності, які часто у юридичній літературі іменуються як моделі правоохоронної/поліцейської діяльності.

Традиційно дослідники методологію правоохоронної діяльності розкривають на основі п'яти моделей [1, с. 18-21]:

Традиційна поліцейська діяльність є найбільш відомою поліцейської моделлю і залишається стандартним стилем правоохоронної діяльності. Це стосується реактивного і інцидентного стилю, при якому поліцейські більшою мірою тільки реагують відповідним чином на злочин і вимогу надання сервісних послуг. Відповіді на дзвінки, прийом заяв, патрулювання в громадських місцях, створюючи видимість присутності поліції, а також розкриття злочинів, що вчиняються або вчинені в минулому, є сутністю традиційної поліцейської діяльності.

Соціально-орієнтована поліцейська діяльність спрямована на зміцнення довіри і посилення комунікацій між поліцією та громадськістю. Community policing програми включають створення громадських форумів із залученням представників різних громадських груп та інститутів, де обговорюються і розглядаються питання безпеки, включаючи правопорушення і окремі злочини в регіоні. Ключовою метою community policing є відновлення репутації правоохоронних органів та підвищення довіри населення, «легітимізація» їхньої діяльності, вироблення нових стандартів поведінки та етики, передача процесу визначення пріоритетів у правоохоронній діяльності під контроль громади.

В Україні взаємодія поліції та громади врахована в ст. 11 Закону України «Про Національну Поліцію», де, зокрема, зазначено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на забезпечення їх потреб [2]. Так, з 2016 р. впроваджується пілотний проект «Шкільний офіцер поліції», який став першим у реалізації концепції Community Policing в Україні. Цей проект було розроблено з метою розв'язання проблеми підліткової й дитячої злочинності, який поєднує зусилля двох організацій – Національної поліції, що відповідає за профілактику скоєння злочинів, і закладів середньої освіти, які забезпечують навчання дітей [3].

Окрім вищевказаного, працівниками поліції реалізуються проекти, що спрямовані на спільну роботу громад та поліції для створення безпечного середовища, зокрема «Сусідська варта» [4], «ПОЛіС» [5], «Безпечне місто» [6] та ін.

У проблемно-орієнтованій поліцейській діяльності ідентифікація й аналіз «проблем» є головним напрямком роботи поліції, а не конкретним злочином, справою, викликом або інцидентом. У цій моделі особлива увага приділяється загальним проблемам злочинності та питанням безпеки. Поліція активно вибудовує привентивну стратегію з можливістю вирішення проблеми, а не простого реагування на шкідливі наслідки.

Модель комп'ютерної статистичної поліцейської діяльності (CompStat) – це система управління на основі розробленої моделі, у якій менш тяжкі злочини розглядаються елементом зниження кількості більш тяжких злочинів. Таким чином, на підставі аналізу статистики вчинених злочинів окремі регіональні керівники правоохоронних органів є відповідальними за впровадження на місцевому рівні

розроблених завчасно заходів. Compstat часто плутають з моделлю ІЛР. Compstat певним чином пов'язаний з практиками, які використовувалися поліцією НьюЙорка для зниження рівня злочинності у 1990-х. Compstat концентрується в основному на вуличних та серійних злочинах із забезпеченням короткострокової підзвітності в процесі вирішення нових кримінальних викликів; Compstat фокусується на злочинності.

Поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою (Intelligence-led Policing, ІЛР) – це сучасна модель, яка передбачає інкорпорування розвідувальної аналітичної функції в загальну місію правоохоронної системи. Комплексне завдання – прогнозування ризиків та вплив на дії – передбачає комбінування аналізу та процесу прийняття рішень, що створює додаткові виклики для спеціалістів розвідувальних аналітичних служб. Аналітики набувають особливої відповідальності у процесі безпосереднього долучення до забезпечення суспільної безпеки, оскільки при цьому їхня функція з суто допоміжної перетворюється на ключовий компонент етапу планування стратегій та прийняття рішень.

ІЛР спрямований на залучення ширшого спектра джерел даних, які використовуються і в контексті інших підходів, для нього притаманно пошук комплексних вирішень проблем з можливістю закріплення довготривалих результатів та вироблення стратегії мінімізації ризиків, фокусується на ідентифікації загроз. ІЛР чіткіше визначає роль поліції, забезпечуючи підтримку довгострокового стратегічного менеджменту та притягнення порушників до відповідальності. Саме тоді поліція може бути достатньо проактивною та прогнозувати ризики, гарантуючи спокій і безпеку у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Користін О.Є., Пефтієв Д.О., Пеньков С.В., Некрасов В.А. Довідник керівника поліції – поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою ІЛР : навчальний посібник / за заг. ред. Вербеньського М.Г. Київ, 2019. С. 18-21.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Світлова Н. «Шкільний офіцер поліції» – у Дніпрі копи взялися проводити спеціальні уроки. URL: <https://www.5.ua/regiony/shkilnyi-ofitserpolitsii-u-dnipri-kopy-vzialyasia-provodyty-spetsialniuroky-167591.html>.

4. У Києві запрацює «Сусідська Варта». URL: <http://ukrainepravo.com/news/ukraine/u-kyyyevi-zapratsyuyue-susidska-varta>.

5. Програма ПОЛіС (Поліція і Спільнота). URL: <http://cop.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/programa-polis-politsiya-i-spilnota>.

6. Безпечне місто: використання інтелектуальних технологій для громадської безпеки. URL: <https://www.unian.ua/science/10088759-bezpechne-misto-vikoristannya-intelektualnih-tehnologiy-dlya-gromadskoj-bezpeki.html>.

Макаренко Н. К., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ І ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Загальновідомо, що будь-який вид людської діяльності, що передбачає досягнення конкретного результату, повинен володіти чітким визначенням об'єкта, на який спрямовано цю діяльність. Повною мірою це стосується і поняття «професійна злочинність». Для того, щоб виділити професійну злочинність із загального масиву злочинних діянь, вивчити її та розробити заходи запобігання, насамперед слід визначити її ознаки.

Вважають, що професія, як складне поняття соціального статусу та соціальної ролі особистості, являє собою вид трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і, як правило, є джерелом існування[1, с. 14]. З цього визначення випливають три ознаки професії: вид діяльності, підготовка, отримання матеріального доходу.

Професія, як вид діяльності людини, має і соціальний зміст. Її носіями є конкретні люди, які формують мікросередовище, виробляють професійну лексику та етику поведінки. Вищевикладене передбачає четверту ознаку професії – зв'язок індивіда із соціально-професійним середовищем.

Кримінальне ремесло володіє тим самим набором ознак і характеристик, що і будь-яка професія. Відмінність лише в тому, що